

УДК 364:159.9

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.20>

**Галина СКІПАЛЬСЬКА**

*Виконавча директорка МБФ «Українська фундація громадського здоров'я», директор представництва HealthRight International в Україні, аспірантка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, Київський університет імені Бориса Грінченка, бульвар І. Шамо, 18/2, м. Київ, Україна, 02154*

**ORCID:** 0000-0002-5215-5480

**Бібліографічний опис статті:** Скіпальська, Г. (2023). Модель надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 138–144, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.20>

**МОДЕЛЬ НАДАННЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ЖІНКАМ,  
ПОСТРАЖДАЛИМ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА,  
ГРОМАДСЬКИМИ ТА БЛАГОДІЙНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ**

*У статті представлено модель надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями, охарактеризовано основні її компоненти (клієнто-орієнтований компонент; змістовно-технологічний компонент; організаційно-фаховий компонент), наведено результати імплементації практичного впровадження. Від моменту повномасштабного вторгнення росії на територію України проблема насильства стала сьогоденною проблемою, з якою доводиться працювати великій кількості громадських та благодійних організацій. Аби здійснювати якісну роботу у сфері запобігання різним формам насильства, організації мають мати свій відпрацьований механізм, що допоможе забезпечити всі необхідні компоненти в межах своєї діяльності. Оскільки громадські та благодійні організації стали повноцінними надавачами соціальних послуг, то саме вони можуть бути тими, хто впроваджуватиме новий механізм роботи з жінками, постраждалими від домашнього насильства. Загалом запропонована модель може послугувати інструментом для реалізації питань захисту постраждалих осіб від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, у тому числі, захисту жінок. Така модель дозволяє враховувати різні аспекти, що сприяють наданню якісних соціальних послуг, захищають інтереси жінки, дозволяють застосовувати інноваційні методи роботи, тим самим, забезпечуючи державним органам влади частину роботи з такими групами клієнтів. Запропонована модель надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями є ефективною та перспективною в сфері соціальної роботи з жінками, постраждалими від домашнього насильства.*

**Ключові слова:** домашнє насильство, жінки, постраждали від домашнього насильства, громадські та благодійні організації, психосоціальна підтримка; клієнто-орієнтований компонент; змістовно-технологічний компонент; організаційно-фаховий компонент.

**Halyna SKIPALSKA**

*Executive Director of the Ukrainian Foundation for Public Health, Country Director in Ukraine of HealthRight International, PHD student of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Faculty of Psychology, Social Work and Special Education Borys Grinchenko Kyiv University, I. Shamo Boulevard, 18/2, Kyiv, Ukraine, 02154*

**ORCID:** 0000-0002-5215-5480

**To cite this article:** Skipalska, H. (2023). Model nadannia psykhosotsialnoi pidtrymky zhinkam, postrazhdalym vid domashnoho nasylstva, hromadskymy ta blahodiinymy orhanizatsiiamy [Model of providing psychosocial support to women victims of domestic violence by public and charity organizations]. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 138–144, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.20>

## MODEL OF PROVIDING PSYCHOSOCIAL SUPPORT TO WOMEN VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE BY PUBLIC AND CHARITY ORGANIZATIONS

*The article presents a model of providing psychosocial support to women victims of domestic violence by public and charitable organizations, characterizes its main components (client-oriented component; content-technological component; organizational-professional component), and provides practical implementation results. Each component represents its content, which describes its fullness, complexity, and quality. For each separate component, the specialist can offer a high-quality algorithm for social services to persons affected by domestic violence.*

*From the moment of Russia's full-scale invasion of Ukraine, the problem of violence has become a present-day problem that many public and charitable organizations have to deal with. To carry out high-quality work in the field of prevention of various forms of violence, relevant organizations must have their own proven mechanism that will help ensure all necessary components within the scope of their activities. Since public and charitable organizations have become full-fledged providers of social services, they can be the ones who will implement a new mechanism for working with women affected by domestic violence. In general, the proposed model can serve as a tool for implementing issues of protection of victims from domestic violence and gender-based violence, including the protection of women. The proposed model allows to take into account various aspects that contribute to the provision of quality social services, protect the interests of women, and will enable the application of innovations in work methods, thereby providing state authorities with part of the work with such groups of clients, at the same time it is effective and promising in the field of social work with women victims of domestic violence.*

**Key words:** domestic violence, women affected by domestic violence, public and charitable organizations, social and psychological support, client-oriented component, content-technological component, organizational and professional component.

**Постановка проблеми.** Проблематика домашнього насильства є глобальною темою в розрізі суспільних питань, які розглядаються, як на державному рівні, так і в секторі громадянського суспільства задля подолання наслідків, а особливо, задля профілактики такому явищу.

Варто зауважити, що в контексті воєнного періоду українська держава зіштовхнулася з глобальними проблемами, які вже мають наслідки і з якими державні органи влади почали боротися, розглядати та запроваджувати план дій на вирішення тих, чи інших питань – від національної безпеки до соціального захисту громадян. Відповідно з урахуванням воєнного стану тема насильства, зокрема, домашнього насильства та насильства за ознакою статі, набуває ще більшого розголосу та в суспільному дискурсі потребує негайних дій щодо захисту постраждалих осіб, надання їм психосоціальної підтримки та забезпечення їм гарантій у подальшій стабільності щодо свого життя. Така підтримка ґрунтується не тільки на наданні стандартних послуг, така підтримка враховує індивідуальні особливості індивіда, специфіку ситуації та водночас надання спеціалізованих послуг, що можуть надавати окремі спеціалізовані заклади, які працюють із жінками, постраждалими від домашнього насильства. Відповідно постає питання в аналізі діяльності громадських та благодійних організацій, які можуть забезпечувати відповідні послуги таким особам, а також діяти за відповідною моделлю

надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Уже довгі роки українські науковці Васильченко О., Жовніренко П., Кабаченко Н., Кікоть О., Кравченко Р., Мигович І., Паливода Л., Сидоренко О., Сідельнік Л., Черкашина Т. та інші доводять спроможність громадських та благодійних організацій здійснювати свою діяльність на рівні з державними інституціями. Якщо розглядати соціальну підтримку в широкому значенні, то науковці неодноразово наголошують на потребі розширювати спектр надання послуг із можливістю громадським організаціям брати участь в державному соціальному замовленні, як тих, хто повноцінно може закуповувати соціальні послуги та на професійному рівні здійснювати соціальну роботу із жінками, постраждалими від домашнього насильства. Водночас Звонар В. та Новіков Б. вбачають перспективи активізації діяльності громадських організацій щодо надання підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства [1; 2; 4].

Науковці розглядали, власне, підходи до надання соціальних послуг громадськими організаціями. Вони вказували на те, що організації громадянського суспільства (далі – ОГС) постають тим осередком суспільства, який може повноцінно забезпечувати підтримку клієнтам соціальної роботи, зокрема, тим, хто постраждав від домашнього насильства, а особливо, жінкам. Тому зміст та організаційні засади

соціальної підтримки постраждалим від домашнього насильства стали набувати значущого характеру в соціальній сфері, де основна увага приділена змістовності, що відтворює певний алгоритм роботи із жінками та допомагає сформулювати відповідну комплексну модель щодо надання їм соціально-психологічної допомоги.

**Мета статті** полягає у визначенні та обґрунтуванні основних компонентів моделі надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями.

**Виклад основного матеріалу.** Перш, ніж аналізувати діяльність громадських та благодійних організацій, вкажемо переваги роботи державних організацій, аби не применшувати їхню значущість у наданні соціальної допомоги та підтримки тим, хто постраждав від домашнього насильства. Найхарактернішою ознакою державного сектору є їхня можливість реалізувати соціальну роботу в межах усього спектру надання соціальних послуг, послуговуючись, державним стандартам. Їхня значущість може також полягати і в застосуванні інноваційних підходів, розробці нових стратегій розвитку, програм по роботі із клієнтами. Але для таких організацій часто не вистачає досвіду, фахівців та спроможності і ресурсів. Власне, за таких умов, і виникає питання взаємодії з неурядовими організаціями (далі – НУО), які можуть сприяти певним змінам, а головне, перейняти частину соціальної роботи із жінками, постраждалими від домашнього насильства, залучити додаткові ресурси.

Досліджуючи можливість громадських та благодійних організацій надавати соціальну підтримку жінкам, постраждалим від домашнього насильства, варто виділити сильні та слабкі сторони ОГС в наданні відповідних послуг. Але, власне, із урахуванням вищезазначеного виділимо спочатку слабкі сторони, які інколи провокують перешкоди в повноцінному здійсненні своєї діяльності громадськими організаціями, а це: відсутнє повноцінне довготривале, в тому числі, державне фінансування; якщо таке фінансування наявне, то воно надається лише обмеженому колу клієнтів (наприклад, людям з інвалідністю, військовослужбовцям тощо); також у громадських організаціях є певні обмеження переліку послуг, які вони можуть надавати, в теперішніх умовах часто перевага надається лише гуманітарному

складнику, що власне обмежує доступ до надання таких послуг; обмеження наявності інструкцій до надання відповідної підтримки; звичайно, що між ОГС існує конкурентність, що також може провокувати певні перепони в окремих видах роботи з клієнтом; обмежена участь на ринку соціальних послуг; нечіткі умови ліцензування професійної діяльності. Відповідно таких слабких сторін, які було виділено у нашому дослідженні, ми можемо зазначити, що громадські та благодійні організації потребують окремого алгоритму напрацювання задля того, щоб дійсно повноцінно брати участь у соціальному замовленні та забезпечувати психосоціальну підтримку жінкам, постраждалим від домашнього насильства.

Але водночас зауважимо, що такі організації мають і низку переваг, що виражаються насамперед в самокерованості та мобільності. Важливо підкреслити, що надання допомоги та, власне, її отримання відбувається на добровільній основі. У цьому контексті можемо говорити, що до громадського сектору набагато більше довіри серед отримувачів соціальних послуг відповідно кількості клієнтів у громадських організацій перевищує кількість клієнтів у державному секторі, що забезпечується наближеністю до клієнта. Важливо виділити й те, що громадські та благодійні організації можуть нарівні з державними організаціями здійснювати оцінку потреб клієнта, де з'являється більше можливостей враховувати інтереси та потреби клієнтів, враховуються специфічні функції при наданні соціально-психологічної підтримки, відбувається швидке реагування на різноманітні зміни. Громадські організації забезпечують також можливість надання робочих місць для фахівців та спеціалістів, які, можливо, не змогли реалізовуватися в державному секторі. Велика перевага громадських та благодійних організацій в тому, що вони мають збільшене фінансування, яке здійснюється за допомогою міжнародних донорів. Вони мають більше можливостей для реалізації проектів, які будуть спрямовані на запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі. Важливо також зауважити, що громадські організації доволі гнучкі до інклюзивних процесів і водночас як ми вже зазначали у нашій статті, мають можливість брати участь у державному замовленні.

Відповідно зазначених сильних та слабких сторін організацій громадянського суспільства

має бути сформована повноцінна та ефективна система соціального захисту, а це, зі свого боку, передбачає наявність та повноцінне функціонування закладів соціального захисту, розподіл соціальних послуг на місцях, який закріплений на законодавчому рівні, надання виплат та пільг у межах створеної системи, надання можливості ОГС бути надавачем соціальних послуг тощо.

Дієвий механізм полягає в створенні моделі надання соціальних послуг постраждалим від домашнього насильства, де стандартна модель соціального захисту, що базується на непрозорих різноманітних пільгах і неефективних соціальних грошових виплатах, перейде до сучасної, економічно обґрунтованої моделі надання соціальних послуг.

У контексті дисертаційного дослідження щодо соціальної підтримки громадськими та благодійними організаціями жінок, постраждалих від домашнього насильства доведено, що громадські та благодійні організації є потенційними надавачами соціальних послуг у здійсненні соціальної підтримки жінкам та можуть брати участь в механізмі соціального замовлення та державному, місцевому фінансуванні. Водночас визначено структуру та зміст громадських та благодійних організацій у здійсненні та наданні соціальної підтримки постраждалим жінкам. Така структура передбачає розробку та апробацію комплексної моделі надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями, яка містить три основні компоненти: клієнто-орієнтований компонент, організаційно-фаховий, змістовно-технологічний.

Послугуючись даною моделлю, ОГС зможуть вибудувати чіткіший механізм діяльності організації щодо протидії та запобіганню домашньому насильству, в тому числі, насильству за ознакою статі. Особливо дієвою така модель може стати при роботі з жінками, які постраждали від домашнього насильства.

Відповідно виділимо кожен окремий компонент із представленими результатами емпіричного дослідження щодо результатів практичної імплементації розробленої в рамках дисертаційної роботи комплексної моделі надання психосоціальної підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства.

*Клієнто-орієнтований компонент* є першим компонентом нашої моделі, адже він забезпе-

чує не просто налагодження контакту з жінкою, але й дозволяє побудувати довірливі стосунки з постраждалою задля подальшої роботи з нею. І, власне, від перших етапів і позитивної взаємодії буде формуватися ефективність надання соціальної підтримки.

Клієнто-орієнтований компонент – він передбачає доступність та своєчасність надання соціальних послуг, їх якість та гнучкість. Обов'язковим у цьому компоненті є врахування індивідуальних потреб клієнток при наданні послуг, а також задоволеність клієнток отриманою допомогою.

Результати проведеного емпіричного аналізу свідчать, що клієнто-орієнтований компонент моделі був реалізований на належному рівні. Доступність було перевірено через широкий спектр способів залучення жінок до отримання послуг психосоціального змісту. Крім того, доступність чітко виражається в міжвідомчій взаємодії з різними суб'єктами (правоохоронними органами, медиками, освітянами, представниками органів місцевого самоврядування, зокрема, сільських старост тощо), які дотичні до надання соціальної допомоги жінкам, постраждалим від домашнього насильства.

Своєчасність є важливим складником при наданні підтримки жінкам, постраждалим від домашнього насильства. Найбільшою проблемою за цим компонентом було виявлено те, що жінки зволікають зі зверненнями до надавачів послуг і дуже часто звертаються з великим запізненням. Це пов'язано насамперед із суб'єктивними чинниками, які виражаються у важкому психоемоційному стані жінки та загалом із тими життєвими обставинами, в яких перебувала жінка. Якщо ґрунтуватися на результатах дослідження, то для реалізації компоненту своєчасність перешкод немає, скоріше власні та особисті переживання жінки призводять до несвоєчасного звернення, чим відсутністю в організації такої можливості.

Характеризуючи сильні сторони громадських та благодійних організацій, ми зауважували, що однією з переваг організацій є застосування індивідуального підходу до кожного окремого клієнта. Так, працюючи з жінками, постраждалими від домашнього насильства та апробовуючи нашу модель ми тільки підтвердили це припущення. Адже саме громадські та благодійні організації мають більше

ресурсів для врахування всіх потреб жінки, зі свого боку, вони можуть швидко й адаптуватися до використання нового методу чи технології. Громадські та благодійні організації є гнучкими у роботі з жінками, постраждалими від домашнього насильства.

При здійсненні та наданні соціальної підтримки жінкам варто звертати на якість надання послуги. У рамках пілотованої моделі компонент якості соціальних послуг був реалізований на високому рівні, про що свідчать результати опитування клієнток неурядових організацій (жінками високо оцінено ставлення співробітників; чітка та зрозуміла мова під час вирішення проблемної ситуації, зручність та відчуття безпеки при отриманні послуг). Середня оцінка за кожним із вказаних індикаторів перевищує 4,8 бали за 5-бальною шкалою. Найбільш характерно, що відображає якісний показник – це можливість зворотного зв'язку між клієнтом та фахівцем, оцінка роботи фахівця, який працював з особою.

Також непрямым свідченням належної якості послуг НУО та високого рівня задоволеності клієнток вказаними послугами є розподіл відповідей клієнток на запитання щодо того, що варто було б покращити в роботі організації. 81% опитаних жінок зазначили, що їх усе влаштовує, а також, що можливо, щось можна покращити, але вони не можуть сказати, що саме. Тобто 4 із 5 клієнток не бачать у діяльності НУО жодних проблем/аспектів, які потребують вирішення/покращення. Решта респонденток зазвичай вказували на незначні точкові вдосконалення, які не суттєво вплинуть на роботу НУО. Відповідно, жодна з опитаних жінок не вказала на суттєві труднощі/проблеми, з якими вони зіткнулася в ході отримання послуг.

*Змістовно-технологічний компонент* передбачає можливості в реалізації всіх необхідних умов захисту жінок, постраждалих від домашнього насильства. Оскільки саме громадські та благодійні організації мають більше можливостей брати участь в грантових заявках відповідно в них є більше шансів забезпечити технологічність надання допомоги своїм клієнтам. Водночас розроблені програми в громадських організаціях спрямовані здебільшого на індивідуальність випадку, та містять практичні методи та технології з урахуванням попереднього досвіду та досвіду міжнародних колег.

Змістовно-технологічний компонент у громадських та благодійних організаціях забезпечується кваліфікованими кадрами, які відбираються ще на початкових етапах роботи, тому якість такого забезпечення є очевидним чинником. Відповідно цей компонент передбачає змістовність, організаційність, технологічність у наданні соціальних послуг жінкам, постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Зауважимо, що згідно відповідей експертів щодо змістовного компоненту соціальної роботи із жінками, постраждалими від насильства, в Україні існує певний розрив між реальною практикою надання послуг та її нормативно-правовим забезпеченням. З одного боку, в Україні у сфері протидії домашньому та гендерно-зумовленому насильству діє кілька потужних міжнародних донорів та цілий пул національних/регіональних організацій, які мають належний потенціал (організаційний, кадровий тощо) та значний досвід роботи із постраждалими жінками із застосуванням найвищих міжнародних стандартів і кращих світових практик. З іншого боку, громадські організації, які працюють у сфері протидії насильству зіштовхуються з низкою перепон в національному законодавстві. Адже нині сфера соціальних послуг працює відповідно державним стандартам, які адаптують скоріше не клієнта, а саму послугу. Представникам громадських організацій, які забезпечують ринок надання соціальних послуг часто доводиться адаптувати чинні державні стандарти до конкретного клієнта, у нашому випадку, до жінок, постраждалих від домашнього насильства. Відповідно фахівці НУО зобов'язані дотримуватися у своїй діяльності основних вимог національного законодавства, включаючи чинні державні стандарти та принципи надання соціальних послуг. Водночас не порушуючи основних норм вітчизняного законодавства, вони мають змогу більш гнучко підходити до надання соціальних послуг у кожному конкретному випадку, адаптувати чинні нормативно-правові вимоги, поєднуючи їх із міжнародними стандартами та кращими практиками.

Організаційний компонент передбачає тісно взаємодію із суб'єктами, які мають здійснювати заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на місцевому рівні. Виходячи з отриманих

відповідей, переважна більшість спеціалістів НУО свідчить про наявне партнерство із представниками влади (міська, сільська селищна рада, місцеві управління освіти, місцеві управління охорони здоров'я, Служба у справах дітей тощо) і Національною поліцією. Це партнерство оцінюється респондентами позитивно або здебільшого позитивно, а саме: отримано 88% позитивних оцінок щодо взаємодії з органами місцевого самоврядування, 86% – Службами у справах дітей, 85% – місцевими органами охорони здоров'я, 80% – Нацполіцією, 76% – місцевими управліннями освіти. Основними формами взаємодії НУО із зазначеними юридичними суб'єктами є перенаправлення, проведення спільних заходів, наприклад, візитів до постраждалих, інспектування родин, у яких є високий ризик насильства, забезпечення дієвого кейс-менеджменту тощо.

Технологічність соціальної роботи з жінками, постраждалими від насильства передбачає певний стандартний перелік соціальних послуг та прийомів соціальної роботи, який пропонується клієнткам. У рамках даного компонента моделі має забезпечуватися надання клієнткам наступного переліку послуг: діагностика; оцінювання ризиків; кризове та екстрене втручання; здійснення оцінки потреб; складання плану дій; надання комплексної допомоги (консультації, надання притулку, соціальна та реабілітаційна підтримка, соціально-медична, соціально-правова, соціально-побутова, інформаційна тощо); соціальний супровід; психологічна допомога. Згідно результатів опитування клієнток та співробітників громадських організацій всі вищепераховані послуги забезпечуються в повній мірі, зокрема, у наданні широкого комплексу соціальних послуг, орієнтованих не лише на вирішення проблеми насильства й подолання його наслідків, а й на покращення життєвої ситуації клієнток, загалом, застосуванні різноманітних форм роботи як безпосередньо із постраждалими жінками, так і з іншими членами родини (зокрема, дітьми).

*Організаційно-фаховий компонент* є третім компонентом моделі. Вказаний компонент містить такі складові, як належне ресурсне забезпечення організацій та достатній рівень професійності персоналу, який надає соціальні послуги клієнткам, постраждалим від насильства, також

передбачає наявність державного замовлення, або участь в соціальному замовленні на надання соціальних послуг. Організаційно-фахове забезпечення полягає у формуванні кадрового потенціалу організації, її організаційної структури, можливості організації здійснювати відповідну діяльність з урахування майбутніх перспектив у питаннях захисту своїх клієнтів. Водночас фаховість полягає й у застосуванні управлінських методів роботи з фахівцями та спеціалістами організацій. Кожна організація має вибудовувати свій шабел професіоналізму, аби бути надавачем соціальних послуг з питань домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Реалізація організаційно-фахового компонента також здійснена успішно. Вона відображається в забезпеченні належної кваліфікації персоналу, чіткому визначенні алгоритму роботи з кожною окремою жінкою. Зокрема, в опитаних організаціях функціональні обов'язки детально прописані в їхніх угодах (82%); у проходженні навчання з питань надання соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства (96%); у проведенні постійної супервізії між спеціалістами (91%).

Ресурсність громадських та благодійних організацій представлено через потужну ресурсну базу, як ствердили опитуванні (96%), хоча 43% з них хотіли би розширити перелік послуг (наприклад, організація кризових кімнат, або шелтерів, надання гуманітарної допомоги, запровадження додаткових послуг для дітей, впровадження групових форм роботи з жінками тощо), щоб більш повно задовольняти потреби клієнток. Водночас таке суттєве розширення спектру та обсягу допомоги з боку НУО неможливе без забезпечення організацій додаткових умов, а саме: приміщеннями, фахівцями, матеріально-технічними ресурсами, збільшенням фінансування.

Акцент у відповідях респондентів був на активному розвитку механізму соціальному замовлення та/або інших форм державного фінансування. Опитані експерти вважають, що соціальне замовлення нині є єдиним можливим механізмом фінансування надання соціальних послуг за бюджетні кошти. Водночас стверджується, що практичний досвід у цьому спектрі поки є дещо обмеженим в українському суспільстві відповідно виділяють низку чинників,

котрі цьому перешкоджають: недооцінка представниками місцевої влади важливості надання соціальних послуг на рівні громади та пріоритетизацію інших завдань в рамках обмежених за обсягом місцевих бюджетів; практична імплементація механізму соціального замовлення потребує істотних організаційних зусиль від представників місцевої влади на кожному із етапів; надмірна забюрократизованість та досить складна процедура звітності; несприйняття представниками органів місцевого самоврядування проблеми домашнього насильства як першочергової в громаді.

Результати опитування, як самих клієнтів, так і співробітників НУО, свідчать про те, що реалізація вказаних складових моделі у комплексі сприяла ефективності соціальної роботи з клієнтками, покращенню їхньої життєвої ситуації завдяки отриманим послугам. Важливою перевагою досліджуваної моделі є комплексний характер підтримки, яка забезпечується неурядовими організаціями для своїх клієнток з числа жінок, постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

**Висновок.** Відповідно охарактеризованим та впровадженим компонентам моделі психосоціальної підтримки жінок, постраждалих від домашнього насильства громадськими та благодійними організаціями можемо стверджувати, що неурядові організації можуть повноцінно долучатися до механізму надання соціальних послуг на рівні з державою, у тому числі, в межах місцевих громад. Впровадження такої моделі дозволить організаціям комплексно здійснювати роботу з жінками, постраждалими від домашнього насильства, брати участь в механізмі соціального замовлення, працювати з жінкою, як на індивідуальному рівні, так і долучати її до групових методів роботи та посилювати свою спроможність на рівні місцевих органів самоврядування. За допомогою такої моделі можна покращити ефективність соціальної роботи з клієнтками, які постраждали від домашнього насильства водночас покращувати та змінювати їхньої життєвої ситуації з посилом на позитивні зміни завдяки отриманим послугам та, найважливіше, здійсненні комплексної соціальної підтримки та допомоги жінкам, постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Розвиток недержавних організацій соціальної сфери / Р.Кравченко, Н. Кабаченко, О. Васильченко. *Соціальна робота в Україні: перші кроки* / ред. В. Полтавець. К. : Видавничий дім «КМ Academia», 2000. 130–144.
2. Скіпальська Г. Б., Лях Т. Л., Клішевич Н. А. Жінки, які постраждали від насильства, як об'єкт соціальної роботи. *Ввічливість. Humanitas*, 2021. (5). С. 82–89.
3. Скіпальська Г. Б. Партнерство громадських та державних організацій у наданні соціальних послуг постраждалим від гендерно-зумовленого насильства в Україні. *Партнерська взаємодія у системі інститутів соціальної сфери* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (10 листопада 2022 р., м. Ніжин) / за заг. ред. О. В. Лісовця та С. О. Борисюк. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2022. С. 84–87.
4. Черкашина Т. О. Недержавні громадські організації як суб'єкт надання соціальної допомоги населенню [Non-governmental public organizations as a subject of providing social assistance to the population]. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право* : збірник наукових праць. 2010. № 2(6). С. 89–94.

#### REFERENCES:

1. Kravchenko, R., Kabachenko, N., Vasylychenko, O. (2000). Rozvytok nederzhavnykh orhanizatsii sotsialnoi sfery [Development of non-governmental organizations of the social sphere]. *Sotsialna robota v Ukraini: pershi kroky – Social work in Ukraine: first steps*. K. : Vydavnychiy dim «KM Academia», 130–144 [in Ukrainian].
2. Skipalska, H., Liakh, T. (2021) Zhinky, yaki postrazhdaly vid domashnoho nasylystva, yak ob'iekt sotsialnoi roboty [Women survivors of domestic violence as objects of social work]. *Vvichlyvist. Humanitas – Politeness. Humanitas*, 5, 82–89 [in Ukrainian].
3. Skipalska, H. (2022). Partnerstvo hromadskykh ta derzhavnykh orhanizatsii u nadanni sotsialnykh posluh postrazhdalym vid genderno-zumovlenoho nasylystva v Ukraini [Partnership of public and state organizations in providing social services to victims of gender-based violence in Ukraine]. O. V. Lisovtsia ta S. O. Borysiuk (Eds.), *Partnerska vzaiemodiia u systemi instytutiv sotsialnoi sfery – Partner interaction in the system of institutions of the social sphere* : zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii, (pp. 84–87). Nizhyn : Vydavnytstvo NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].
4. Cherkashyna, T. (2010). Nederzhavni hromadski orhanizatsii yak sub'iekt nadannia sotsialnoi dopomohy naselenniu. *Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo – Politylogy. Sociology. Right* : zbirnyk naukovykh prats. № 2(6), 89–94 [in Ukrainian].